

היו נשאלים עליה, אלא בהכרח, שאי אפשר להישאל על השבועה שנשבעו להם ברבים.

ורבנן הסוברים, שאף נדר שידעו בו רבים יש לו התרה — אמרי לך: התם גבי גבעונים מי חלה שבועה עילויהו כלל [וכי חלה השבועה כלל], עד שאתה דן למה לא נשאלו על השבועה, ומוכיח שאי אפשר להישאל עליה!?

והרי כיון דאמרו להו הגבעונים לישראל: "מארץ רחוקה באנו", ונתברר שלא באו, אלא הערימו עליהם, אם כן לא חיילה שבועה עילויהו [אין שבועה חלה על ישראל] כלל.⁽³⁾

והאי דלא קטלינהו [ומה שלא הרגום], הוא משום קדושת השם, שלא יאמרו הגויים עברו ישראל על שבועתם.

ומפרשינן לדעת רבי יהודה: וכמה אנשים נקראים "רבים"?

רב נחמן אמר: שלשה אנשים נקראים "רבים". רב יצחק אמר: עשרה אנשים נקראים "רבים".

ומבארת הגמרא את טעמם:

רב נחמן אמר: שלשה, משום שנאמר [ויקרא טו כה]: "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים" ודרשו חז"ל: "ימים" שנים,

תניא כלישנא בתרא: אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: מפני מה אמרו חכמים שהמוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר: שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים. לפיכך אומרים לו לבעל, אמור לה לאשה בשעת הגירושין: הוי יודעת, שמשום שם רע אני מוציאך, ומשום נדר אני מוציאך.

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר, [משום שהוא נדר שאין לו התרה], ושלא ידעו בו רבים, יחזיר.

אמר רבי יהושע בן לוי: מאי טעמא דרבי יהודה, הסובר: נדר שידעו בו רבים אין לו התרה? משום דכתיב [יהושע ט ג ואילך, בדילוג]: "ויושבי גבעון [מהעם החוי שהיה בארץ ישראל] שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי. ויעשו גם המה בערמה וילכו ויצטירו, ויקחו שקים בלים לחמוריהם, ונאדות יין בלים ומבוקעים ומצוררים. וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל, ויאמרו אליו ואל איש ישראל, מארץ רחוקה באנו, ועתה כרתו לנו ברית. ויעש להם יהושע שלום, ויכרות להם ברית לחיותם, וישבעו להם נשיאי העדה. ויהי מקצה שלשה ימים אחרי אשר כרתו להם ברית, וישמעו [ישראל] כי קרובים הם [הגבעונים] אליו, ובקרבם הם יושבים. ו[בכל זאת] לא הכוב בני ישראל, כי נשבעו להם נשיאי העדה" —

ואילו היו יכולים להתיר את השבועה, ודאי

3. הקשו התוספות: תיפוק ליה שאין השבועה חלה, משום שהיא שבועה לבטל מצות "לא תחיה כל נשמה", ואין שבועה חלה לבטל את המצוה! וראה בדבריהם מה שתירצו.

שהטעם הוא משום "קלקולא", ואילו הם לא נחלקו אלא מה טעמו של תנא קמא! ? וראה מה שתירצו, וראה ב"תפארת יעקב" מה שכתב על דבריהם.